SVĚTELNÉ ROKY

únor

Colina Wilsona

"Od dob,kdy se lord Byron ´jednoho dne probudil a zjistil, že je slavný´, nesetkal se žádný anglický spisovatel s takovým spontánním a všeobecným přijetím", napsal o Colinovi Wilsonovi možná poněkud emfaticky Kenneth Allsop ve své knize Dekáda/desetiletí/ hněvu poté co Wilson publikoval v roce 1956 svou první knihu,nazvanou The Outsider.
Ta se stala počátkem /zahájením/ celého /a stejnojmenného/ cyklu autorových prací, jejichž celkový počet /tedy i mimo zmíněný cyklus/ dnes činí více než 30 knih a které získaly skutečně mezinárodní uznání. Byly totiž přeloženy ve Španělsku,ve Francii,ve Skandinávii,v Holandsku,NSR,Japonsku, Indii a dalších zemích. Podle dalších zpráv /patrně z poloviny 70.let/ patřil autor i "k nejdiskutovanějším anglickým autorům v moskevských univerzitních kruzích".
Ponechme,aspoň pro současnou chvíli,stranou jednu z nejpozoruhodnějších a nejlepších autorových knih, The Occult, která poprvé vyšla v roce 1971 a která se hned vzápětí dočkala takových ocenění jako např. srovnání s dílem filosofa Williama Jamese,s Myersovou monumentální studií Lidská osobnost a Frazerovou antropologickou prací Zlatá ratolest. Ponechme zatím stranou i úvahy,proč si autor zaslouží i následující slova: "Každý kdo se soustřeďuje na hodnoty tohoto století,musí se seznámit s Colinem Wilsonem".
Že však ani toto ocenění nepřehání,míníme dostatečně vhodně demonstrovat na jiné velmi zajímavé autorově knize - - The Philosopher´s Stone /Kámen mudrců/,tím spíše,že se jedná o práci,která je autorovým svérázným příspěvkem do oblasti literatury sci-fi /a která vysla již v roce 1969/.

Chtěli bychom proto v některých dalších číslech přinést /obvyklý/ stručný výklad /přehled/ děje popř. některých pozoruhodných myšlenek tohoto mnohostranného díla - a pokud to čas /a prostor našeho časopisu/ dovolí možná i některé ukázky.
Dnes uvádíme - jako úvod do problematiky díla - poznámku editora původního anglického vydání o knize a autorovi, kterou příště doplníme ještě poznámkami samotného autora, které jsou samy o sobě zajímavým vyznáním o vzniku knihy a autorových záměrech,zejména také v souvislosti s jeho vztahem k literatuře a k literatuře sci-fi.

Tato pochmurná fantazie je nejzvláštnějším a nejvzrušujícnějším dílem C.Wilsona. Jako The Mind Parasites /"Příživníci mysli"/ i "Kámen mudrců" je úmyslně koncipován v rámci mytologie vytvořené zemřelým H.P.Lovecraftem. Kámen mudrců byl v pojetí alchymistů substancí,která měnila kovy ve zlato - a aplikována jako prášek měla zajistit dlouhověkost. V románu je Harry Lester,mladý vědec, ovládán myšlenkou,že by bylo možno překonat smrt,kdyby lidé ovládali mentální "trik",který vyvolá vizionářské

vědomí. Příhoda během experimentu v mozkové chirurgii vede Lestera a jeho přítele Sira Henryho Littlewaye k objevu tohoto nového "kamene mudrců", schopnosti dosáhnout kdykoliv podle vlastního přání stav "rozšířeného vědomí". To dále vede k úplně nepředvídatelným výsledkům: schopnosti "druhého zraku",která jim umožňuje vidět do minulosti a tedy k odhalení tajemství cestování v čase stejně jako tajemství dlouhověkosti.
Zdá se,že cesta k další evoluci lidstva ve vyšší bytosti je nyní široce otevřena.
Avšak v téže chvíli začínají oba prožívat jakési "blokování" svých časoprostorových vizí. Něco/někdo/ někde v daleké minulosti jim nemíní dovolit,aby odhalili příliš mnoho. Co to je a jak tento úmysl může být zmařen ?
Kniha se mění v téměř neuvěřitelný detektivní příběh,ve kterém pátrání zasahuje až za samotné hranice lidské představivosti. Jak se jeho děj stále zrychluje až k hrozivému vyvrcholení,autor přesto nad ním neztrácí kontrolu. Vědecké podrobnosti dávají knize až úzkostlivé rysy autenticity. Kniha tak představuje jeden z významných mezníků autorovy filosofické výpovědi stejně jako "tour de force" jeho imaginace.

(aión)

20. - 50. léta ve sci-fi

O. NEFF

DOKONČENÍ Z MINULÉHO ČÍSLA

Ve vedení časopisu Astounding Stories se do té doby vystřídala řada lidí. Mezi jinými také redaktor Tremaine, který se poprvé vážně zamyslel nad literární úrovní domácí produkce. Se stavbou ani úrovní povídek nebyl spokojen, trval na tom, aby alespoň jedna povídka v každém čísle nebyla pouhé konstatování děje, byť sebelépe vymyšleného, ale aby nadnášela nějaký závažný problém, ať už filisofický nebo etický, třeba rasovou nesnášenlivost nebo fašismus, aby povídka klad-

la znepokojující otázky. Všechno bylo tak v magazínu v podobě jakéhosi polotovaru, až do roku 1937.

Tehdy nastoupil do vedení časopisu John Campbell. Sám byl SF "odkojen", měl za sebou bohatou fandomovou minulost a velice dobře se ve věci a v problematice SF vyznal. Sám také literárně tvořil, ovšem jeho spisovatelské úspěchy nebyly nijek velké. Osvědčil se však jako výborný literární redaktor, schopný dokonale rozpoznat kvalitu literárního díla a poradit autorům, co všechno lze ještě na věci vylepšit, aby výsledkem bylo dokonalé dílo. Campbell si s autory dával velkou práci, vychovával je. Později se mu vytýkalo, že je technokrat, který požaduje v každém výtvoru málem výrobní výkresy použitých raket, protože nesnesl v dílech, která pak otiskoval, nějaké technické nedotaženosti. V tomto směru si z něho dělá legraci například Vonnegut ve svém románě Jatka č.5.

Campbell také nesouhlasil s libovůlí, s jakou autoři zacházeli s budoucností. Nešlo jenom o to, vymyslet nějakou novinku, ale bylo nutno, a Campbell to vyžadoval, domyslet nový nápad do důsledků. "Dobře, antigravitace, připustme existenci takového objevu. Ale vymyslí také všechny důsledky, jaké bude takový vynález mít třeba na obdělávání polí, na urbanistiku. Pokud přístroj umožní rychlé přemístění na libovolné místo, Města ztratí smysl, všechnu je potřeba důkladně promyslet." Příkladem takového, dobře do důsledků dovedeného, díla jsou Obchodníci s vesmírem Pohla a Cornbluth a. Vnikneme tak do reality díla, že víme, jak v takovém světě žít, dovedeme se tam orientovat a všechno tam funguje, cítíme se tam jako doma.

Campbellova redakční činnost v Astounding Stories byla pro autory tvrdou školou. Je právě Campbellovou zásluhou, že v USA došlo v té době k takovému rozkvětu žánru. Právě z jeho školy vzniklo souhvězdí těch největších spisovatelů, kteří se svou kvalitou a tvůrčí potencí zasloužili o to, že se 40. léta stala "Zlatým věkem SF".

Mezi tyto spisovatele patří především Isaac Asimov, Robert Heinlein, A.E. van Vogt a Theodor Sturgeon.

Isaac Asimov je u nás nejznámější proto,že se odpovědní pracovníci domnívali, že je to autor ruský, zvláště když jeho dílo bylo do češtiny přeloženo z ruštiny. Jednotlivé kapitoly jeho knihy Já, robot, vycházely jako povídky v Astounding Stories. Asimov sám rád vypráví o sobě, například ve třísvazkovém díle Early Asimov, ve kterém uveřejňuje svoje ranné literární práce a mezi tím vypravuje svůj příběh autora SF. Vzpomíná na dobu, kdy začínal psát a nesl první své práce do redakce Astounding. V 16. letech se tam setkal s Campbellem, a toto setkání v něm zanechalo ohromný dojem, když s ním šéfredaktor Astounding Stories mluvil jako rovný s rovným a ne jako s malým klukem. A taky velký dojem udělalo prostředí, protože redakce byla v té době v jednom tmavém suterénu v Bronxu.

Dalším autorem je Robert Heinlein, který nemá se Sudetami vůbec nic společného, jak se ještě dnes mnoho lidí u nás domnívá. Jeho Dvojník je jeden z jeho nejlepších románů a byl oceněn Hugem. Heinlein také nosil své literární práce Campbellovi, ten ho však stále vyhazoval, stále ho nutil povídky přepracovávat, až to po 8. pokusu Heinlein vzdal a nakonec začal otiskovat své povídky jinde, i když za menší odměnu. Jeho první práce začaly vycházet v časopise Space Stories. Existovala kromě toho ještě spousta jiných, podřadných edic, které podobně jako smrt braly všechno. Ale v horších časopisech se také vyskytovaly horší a lacinější rekvizity příběhů.

První Heinleinova povídka se vůbec neodehrává v nějakém efektním prostředí, naopak ve zcela všedním, a to sice na pouti, kde je jako atrakce vystavena kosmická loď. Na pouť přijde starý muž, vyptává se na loď, pak dokazuje, že je bohatý a chce si zaplatit cestu na Měsíc. /je to jakoby postava Wernera von Brauna/. Ukazuje se, že onen muž se celý život zabýval konstruováním raket, protože jeho velkým cílem bylo dostat se na Měsíc, a tomuto cíli obětoval celý život. A když se lety na Měsíc staly skutečností, lékaři mu zakázali letět, protože měl slabé srdce a bylo nebezpečí, že jeho organismus obtíže cesty nevydrží. Měsíc je pak již hustě obydlé a nevyskytují se zde tak žádné prvky dobrodružství. Muž se nakonec na Měsíc dostane, a

tam umírá. Povídka není dobrodružná, je citová až sentimentální a je vlastně novým druhem v dobré americké sci-fi. Nepsalo se samozřejmě jen tohle, vždycky existoval a existuje i opak toho, existuje space opera i se svými "chobotnatými" příšerami. Tak se v Heinleinově tvorbě objevuje i hrdinný korvetní kapitán Čander, původem námořník. A skutečně i příběhy tomu odpovídají. Kosmická loď je skutečně jako loď, pronásledování piráty, zahákování, probourání díry v boku lodi, "sekery do rukou, nůž do zubů a hrrna něj!"

Třetím ze souhvězdí autorů Zlatého věku SF je A.E. van Voght. Od Asimova i Heinleina se lišil svým poněkud pohádkověji pojetým světem. Ve svých dílech důsledně vyznává filozofii kovbojky, obzvláště v seriálu "Výrobci zbraní" a "Obchod se zbraněmi". Ideálem jeho románů je statečný muž, který nesmí lhát, musí věřit v boha a umět dobře a rychle střílet. "Jen v tom státě je svoboda, jehož obyvatelé jsou ozbrojeni. /To je mimochodem dodnes národní filozofií amerického národa/ Trápí vás šéf, pistoli na něj!" V tomto duchu jsou Voghtovy romány ze série "Obchodu se zbraněmi". Najednou, kde se vzal, tu se vzal, stojí v ulici obchod s podobnými nápisy ve výloze, jako :Podívá se na vás šéf křivě ? Zastřelte ho! Pokud si někdo náhodou dovolí zavolat policii, hrdinovi stačí vystřelit z pistole a hned se policistům roztaví pouta, takže ho nemají čím svázat /typické "Všem nepřátelům hlava dolů!"/.

John Campbell si však van Voghta velmi vážil, i když se jeho dílo vymykalo popisu čistě technického světa, ale byl to svět propracovaný, který v románu fungoval a čtenář se nemusel ptát, proč se co stalo, ale vše bylo hned logickým důsledkem předchozích událostí.

Po válce se však i Campbellovy názory poněkud změnily, pochopil, že se nápady již vyčerpaly a je třeba přijít s něčím novým. Nechal se proto také inspirovat Hubbardem, který přišel na veřejnost se svojí vědou dianetikou, jakousi praktickou psychologií osobnosti, která hlásala, jak se zdokonalovat, jak v sobě vypěstovat pevnou vůli. Hubbard věřil, že existuje metodika, která vypěstuje v člověku pevnou vůli, pomocí níž se rozpoutají netušené síly jako schopnost telepatie a předpo-

vídání budoucnosti. Shromáždila se kolem něho velká obec obdivovatelů a zastánců, v jejichž víře se projevovaly až prvky náboženského zanícení. Campbell se také přiklonil k Hubbardově teorii a začal hodnotit povídky podle toho, zda v tom je nebo není Freud. I. Asimov na tuto dobu vzpomíná s hrůzou, když nosil Campbellovi své povídky a slyšel jen : "S touhle židovinou mi sem nelezte, já chci dianetiku."

Campbell tím ovšem způsobil škodu především sám sobě, protože hodně lidí z Astounding odešlo. Magazín sice neztratil oblibu, ale už to nebylo, co to bejvávalo. Nastala 50. léta, studená válka. V americké SF se moc neprojevila, neobjevily se žádné romány o zlých komunistech, jako tomu bylo hojně v comicsech, která jsou subkulturou sama pro sebe a ještě prostoduššejší než palp magazíny. Astounding ztratil kvalitativní nadvládu a umožnil tak vznik dvěma konkurenčním časopisům, které existují dodnes, a to Galaxy a Fantasy and SF.

Horace Gould přišel s časopisem Galaxy a světovým formátem SF magazínů, totiž formátem A5, jako prvý. Vedle palp magazínů vycházely i lepší magazíny na kvalitnějším papíře a s lakovanou obálkou - slicks magazíny a Gould chtěl, aby se Galaxy mohla těmto magazínům vyrovnat, takže záhy kvalitou tisku Astounding předčil. Gould sám trpěl vážnou agorafobií / za války byl několi dnů zasypán/ a tak neopouštěl redakci a všechno vyřizoval po telefonu a na volné prostranství radši nevycházel. /Kdyby Bellovy telefony fungovaly jako naše v Mladé frontě, vyšla by asi tak 1 Galaxy za rok. - pozn. Neff/ Gould byl nakloněn humornějšímu pojetí SF a tak za jeho éry probíhla světem SF vlna humoristického proudu, neboť to, co vycházelo dosud, moc k zasmání nebylo. Byla to také době největšího rozkvětu Sheckeleyho.

Druhým konkurenčním časopisem Astoundingu se stal magazín Fantasy and SF. Fantasy je v SF důležitý pojem. SF jako pojem se dnes chápe úplně jinak než dřívě, kdy zahrnoval vlastně všechnu tvorbu. Dnes pojem SF chápeme jako úzké označení pro ten typ, který se zabývá vědou a pokouší se předvídat vývoj.

Například Clarke je SF v užším slova smyslu, kdežto takový Bradbury z tohoto užšího pohledu do SF vlastně nepatří. Jeho dílo je spekulativní, patří do Spekulative-fiction a také proto se už ve světě neříká SCI-fi, ale jen SF, protože do toho S se vejde jak science, tak spekulative. A tak vedle SF a SF existuje ještě Fantasy, jako odnož literatury, která nechce být ani technicky spekulativní jako sci-fi, ani filosoficky spekulativní jako spekulative-fiction. Fantasy jde o citové působení těmi nejfantastičtějšími prvky básnické vize / a prvky dobrodružství, pohádky/ světů, kde žijí draci a zápasí se meči. Autoři Fantasy se vůbec nepokoušejí o technickou věrohodnost, "nekoukají lživým zrcátkem do naší současnosti jako spekulativci". Klasickým příkladem Fantasy je Ostrov dravců nebo Světy bez hranic. Dnes klasická fantasy o žádný vysvětlování nestojí, komu se to nelíbí, ať čte něco jiného.

Pro naši SF měl tento časopis svůj význam, protože v době spuštěné Železné opony, kdy vzájemné poznání západu a východu bylo nulové, otiskl Nesvadbův Ostrov pirátů, jako první dílo prvního socialistického autora.

V Evropě v 50. letech čistě evropská SF neexistovala. Vycházely především americké překlady z toho prostého důvodu, že nakladatelé měli cíle čistě komerční a v Americe byla škola Zlatého věku SF, která měla vynikající úroveň a v Evropě tyla bez konkurence. Trochu nad vodou se drželi angličané, ale jen proto, že psali pro americký trh. A po celém světě známý seriál Bucka Rogerse Supermen, který vznikal v Západním Německu a málokdo tušil, že to není americká produkce, dokonce ani většina Němců to nevěděla.

A tak z vážné SF stojí za zmínku snad jen George Orwell. Jeho dílo se skládá především z distopií Huxleyovského typu. Orwell napsal řadu povídek a románů, například Zvířecí farmu, přeloženou do češtiny krátce po válce, nebo román 1984. Orwell byl intelektuál leninovského zaměření, interbrigadista se zážitky z fašistických bojů ve Španělsku, zanícený antifašista a antitotalitář. Z této nenávisti

k totalitním režimům vychází i bajka Zvířecí farma o společnosti zvířat, mezi nimiž vládne fašistická diktatura, i román 1984. Je to vidina Anglie podrobené fašistickému řádu, kde diktátor vládne pomocí dokonale propracované soustavy tisku a Goebelsovské propagenty. "tisíckrát vyslovená lež je pravdal"

Kagarlickij ve své knize Utopie, Antiutopie píše, že Orwellova kniha byla zneužito ve studenoválečných letech, byla namířena proti socialismu. Jeho nepřátelé se ji snažili vykládat jako protikomunistickou. Avšak sám Orwell se od toho veřejně distancoval a tvrdil, že jeho kniha se staví proti jakémukoliv totalitnímu režimu, nikoliv proti socialismu. Toto zneužití způsobilo knize takovou škodu, že dodnes nebyl přeložen. Chtěli ho původně přeložit v Polsku, ale nakonec z toho sešlo, protože jim kniha připadala příliš Stalinistická, což je až anekdotické, vzhledem k jejímu antitotalitnímu zaměření.

A vidím, že jsme dnes nějak překročili čas vymezený na mou přednášku a proto vám děkuji za pozornost a loučím se s Vámi.

Přednášku Ondřeje Neffa v OKD Praha 8 zaznamenal a k vydání připravil STARKNEST.

* válka světů *

Film The War of Worlds natočil v USA v roce 1954 režisér Byron Haskin. Film byl natočen podle literární předlohy Herberta George Wellse.

V jedné vesnici nedaleko Londýna se obyvatelé baví v hostinci, když náhle někdo oknem spatří padající hvězdu. Všichni se vyhrnou před dům a pozorují ten krásný úkaz. Hvězda padá, k uším přihlížejících postupně dolétá rachot, až s hrozivou

ranou zapadne těleso za nejbližší kopec. Skupinka nejodvážnějších mužů se tam hned rozběhne.

Na planině, v hlubokém kráteru leží mohutné, do ruda rozžhavené těleso, všude kolem spálená zem. Žár, sálající z meteoru nedovoluje přístup. Někdo upozorní policistu, že nedaleko táboří nějací vědci, že by snad bylo dobré je zavolat.

Zanedlouho již skutečně jeden fyzik, Sanyo , přijíždí. Obchází objekt a něco mumlá o jeho zřejmém kosmickém původu. Potom si jeden z přihlížejících všimne, že v Sanyově voze něco tiká. Sanyo vytáhne geiger a s údivem zjistí, že meteorit je radioaktivní. Na jeho radu se všichni stáhnou do bezpečné vzdálenosti. Několik lidí zůstane u meteoritu na stráži, aby znovu náhodou nechytil les a ostatní se vrátí dolu do vsi k zábavě.

Muži pomalu obcházejí záhadné těleso, když se nahoře cosi pohne a se skřípěním se pomalu začne otáčet poklop. Když poklop odpadne, vysune se zevnitř jakési oko na pohyblivém rameni a začne zkoumat okolí. Muži seberou všechnu svou odvahu, povstanou a se slovy o míru a přátelství se pomalu začnou přibližovat ke kosmické lodi. Oko ustane ve svém panoramatickém pohybu, strne a posléze z něj vystřelí svazek paprsků. Stojící muži se vmžiku vypařili. Silný výboj energie způsobí dole ve městě výpadek proudu. Všude zhasne světlo a lidé v hostinci s údivem zjistí, že se jim všem najednou zastavily hodinky. Od míst, kde leží meteorit se šíří záře hořícího lesa.

Sanyo s policisty se tam hned vydal. S patřičným odstupem je pak následovali všichni obyvatelé vesnice.Když došli na místo, spatřili na zemi jen tři stíny po třech mužích. A pohyblivé oko se znovu vynořilo. Sanyo strhl jednoho policistu na zem a schovali se za hromadu hlíny. Druhý policista ve zmatku skočil do auta. Ujel však jen pár metrů, jeho automobil byl zasažen svazkem paprsků a vybuchl.

A k místu neštěstí se pomalu začala sjíždět armáda. Kopaly se zákopy, budovaly bunkry. Na palebná postavení zajíždějí tanky a děla. Sanyo debatuje o situaci s generálem v jeho krytu. Přijíždí pastor se svou dcerou Sylvií.

Za nejbližším horizintem se však již vynořují létající stroje marťanů, není čas na žádné debaty. Generál dává rozkaz k palbě. Vzápětí zmizí létající stroje v dýmu výbuchů a prachu,vyhozeném dopady těžkých střel. Nemizí však na dlouho. Opět se objevují, vyplouvají z pekla rozpoutaného pozemskými zbraněmi neporušené. Sany zahajují palbu. Tanky, které jsou zasaženy červeným paprskem vybuchují, lidé a automobily zasažené zelenými paprsky mizí, zůstávají po nich jen stíny. Celá palebná síla generálovy armády je nic proti smrtícím paprskům marťanů.

Než kdo stačí pastorovi zabránit, vyleze starý pán ze zákopu a se vztyčenou rukou třímající kříž postupuje statečně vstříc létajícím strojů. Sylvie začne hysterický křičet a Sanyovi dá hodně práce udržet ji v úkrytu. Spatří pastora, jak vzývaje boha, mizí v proudu zeleného paprsku. Děla znovu začnou zuřivě pálit, ale postupně umlkají, zničena nepřemožitelnými marťany. Když je zasažen i generálův úkryt, rozhodne se Sanyo se Sylvií uprchnout. Podaří se jim nepozorovaně proklouznout. V odlehlé rokli najdou opuštěné letadlo a tak již záhy odlétají do bezpečí. Netuší však, že toto nebyl jediný marťanský výsadek a tak se málem srazí s další marťanskou lodí. Letadlo havaruje a oba jsou nuceni se skrýt v příkopu, protože všude kolem nich zuří boj.

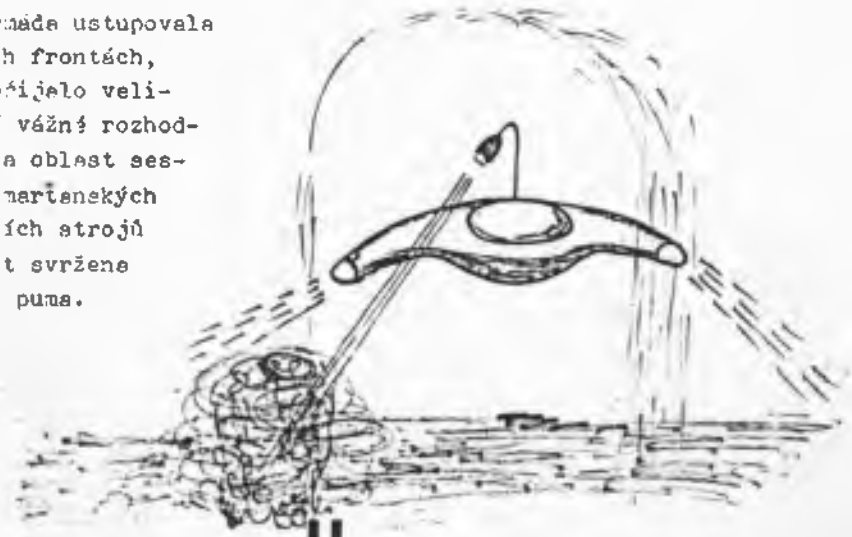
Pod ochranou tmy se oběma podaří ukrýt se v opuštěném domě. Vnoci však přistávají další marťanské kosmické koráby. Jeden z nich narazí do domu, v němž jsou oba ukryti. A tak zatímco Sylvie ošetřuje omdlelého Sanya, proniká polorozpadlým stropem do místnosti teleskopické oko. Jsou prozrazeni. Teprve Sylviin výkřik probudí Sanya z mrákot a podaří se mu zasáhnout a oko zničit. Musí se však připravit na možnou návštěvu. Zatímco čekají, až nastane noc, aby mohli v klidu uprchnout, rozhodnou se marťani k procházce. A tak Sanyo hlídá oknou, dveřmi zatím vejde marťan a sáhne Sylvii na

rameno. Na její výkřik se Sanyo otočí a posvítí na marťana baterkou. Ten vypískne a zakryje si oko. Když dostane od Sanya klackem, teprve utíká pryč. Oba pak vyrazí okno a prchají nocí pryč.

Mezitím přistávají na Zemi další a další invazní jednotky marťanů. V Anglii, ale i v Evropě, Americe, Austrálii. Začíná být jasná, že chtějí obsadit celou Zemi. Všude pozemšťané bojují svůj marný boj a ustupují. Obyvatelé velkých měst prchají do hor. Armáda organizuje evakuace, lidé opouštějí domovy a v mohutných proudech směřují do betonových, hluboko pod zemí ukrytých bunkrů. Všude je cítit strach. A marťanské invazní jednotky postupují a ničí vše na své cestě.

Sanyovi se Sylvií se zatím podařilo dostat do Londýna. Sanyo vpadl do své laboratoře a hned byl obklopen svými spolupracovníky. Všichni hned začali zkoumat jeho kořist, totiž mechanické teleskopické oko, které marťanům zničil a Sylviin kapesník potřísněný marťanskou krví. Zjistili, že marťané vnímají každou ze tří základních barev samostatnou částí jejich Trojooka a výsledný barevný obraz si teprve skládají v mozku. A protože Mars je planetou vzdálenější od Slunce než Země a dostává méně světla, je i marťanské oko citlivější na světlo než naše. Krev byla pozoruhodná velmi malým množstvím červených krvinek. Začali krev podrobně zkoumat a doufali, že se jim podaří marťany nějak zničit.

Armáda ustupovala na všech frontách, proto přijelo velitelství vážné rozhodnutí. Na oblast seskupení marťanských létajících strojů měla být svržena atomová puma.

Pozorovatelé, mezi nimi i Sanyo, jsou ukryti za betonovými valy v bezpečné vzdálenosti a pozorují oblast údolí, v níž se pohybují agresoři. Létající křídlo s bombou na palubě pomalu nabírá výšku a kurs. Blíží se nad oblast. Všichni pozorovatelé přes černé brýle napjatě pozorují účinek bomby. V údolí jako by se rozpoutalo peklo. Strašlivý žár tavící skály, mohutná tlaková vlna boří všechno, co se jí postaví do cesty. A v tomto pekle žáru a radiace se vznášejí neporušená vznášedla dobyvatelů, obklopená ochrannými silovými poli. Marťany už nezastaví nic na jejich vítězném postupu.

Londýn je evakuován. Většina obyvatel je již v bezpečí. Město opouštějí poslední vozy. Také školní autobus s dětmi, které vede Sylvie i automobil naložený vědeckými materiály nesmírné ceny a všemi poznatky o útočnících, který řídí Sanyo. Po ulicích však pobíhají skupinky napůl šílených lidí, na které se už nedostalo místo. Vrhají se na nákladák, vytahují Sany a z kabiny, vědecký materiál vyhazují na silnici a cpou se do vozu, do korby. Sanyo nejdříve protestuje, pak ale pochopí, že proti těmto idiotům nic nezmůže. Pojednou ho napadne hrozná myšlenka. Pobíhá ulicemi, až skutečně najde převrácený, zdemolovaný školní autobus, kterým měla odjet Sylvie. Autobus je rozbitý, ale posádka nikde. Sanyo doufá, že se Sylvie zachránila. Běhá po ulicích a hledá ji.

Marťanská lodi jsou již v ulicích. Za strašlivého rachotu se řítí pod ničivými paprsky jedna budova za druhou. Všude je kouř, šíří se požáry. Do rachotu umírajícího města se náhle vmísí zpěv. Sanyo se rozhlíží. Zpěv přichází z kostela. Všichni, kteří neopustili město, se shromáždili v kostelích, modlí se a prosí boha o záchranu. Sanyo tedy prohlíží kostely a asi ve třetím Sylvii konečně nalézá. Padnou si do náruče se slzami v očích, protože už oba ani nedoufali, že se někdy uvidí. Marťané však samozřejmě kostely nešetří. A tak zatímco se oba objímají a nevnímají svět, vysypou se okna a začnou padat některé sloupy. Když již kostel hrozí zřícením, náhle všechno utichá. Vystrašení lidé se pomalu zvedají ze země a uvědomují si, že venku je po-

divná ticho. Vyjdou před kostel.

Létající stroj marťanů se pomalu snáší k zemi, naklání se až se nárazem o zeď zastavuje. Střelba umlká i ve vzdálenějších částech města. Poklop lodi se zvolna otevírá a ven se sune marťanská pazoura, zachytává se okraje příklopu a po několika křečovitých záchvěvech znehybní. Sanyo opatrně přistupuje, bere pazouru do rukou. Je bezvládná. Marťané jsou mrtví. Na co nestačily pozemská zbraně a lidé, to vykonaly drobné, mikroskopické bakterie a viry. Nebo bůh ?

(st)

Den, kdy se Země zastavila

Počátkem 50. let zaznamenala SF kinematografie nový rozkvět. Film Den, kdy se Země zastavila patří mezi první filmy obnoveného rozkvětu. Soudobí kritici po premiéře filmu i dnešní filmoví historici se shodují v tom, že tento film je jeden z nejlepších filmů žánru své doby a rozhodně patří do Zlatého fondu SF. Po druhé světové válce už původní naivní SF s pohádkovým řešením dobra a zla neměla co říci ve světě poznamenaném miliony válečných obětí. Proto také těsně po válce filmová SF stagnovala. V roce'51 se objevuje ve filmu nový rys, úzké sepnutí s politikou a vojenskou silou /Směr měsíc - George Pal/. Je to doba studené války a atmosféra strachu z nového konce světa. V této době vzniká i film Roberta Veise - Den, kdy se Země zastavila.

Film je svým zaměřením ostře protiválečný. Příchod mimozemšťana režisér nepojímá jako něco mimořádného. Film je pojat jako dokument, který se může odehrávat dnes, nebo se odehraje kdykoliv zítra. Zápletky jsou řazeny lineárně tak, aby vrcholilo napětí. Pro zvýšení autentičnosti jsou do filmu zařazeny zprávy z rozhlasu a televize, vstupy do děje však nejsou na úkor dramatičnosti.

Žánr filmu je zde určen létajícím talířem a robotem. Není to však žádné "futurologické blouznění" ani nadměrné využívání trikových prvků, rovněž interiér talíře není nic mimořádného. Technickým problémem byl však robot. Režisér nechtěl nehybnou rekvizitu, měl v úmyslu začlenit robota do akce. Bylo proto nutno vytvořit obal na člověka, který by byl kompaktní, ale dovoloval by určitou dávku pohybu. Ve vzpomínkách režiséra se objevují poznámky o velkých technických problémech, které s tím technici měli, o tom, že člověk v tom nevydržel déle než hodinu a pod.

Film se vyznačuje výborným střihem, částečně také proto, že i režisér sám začínal jako střihač. Použita je komerční hudba a střízlivé tradiční osvětlení scény. Kamera plně využívá pro zvýšení dramatičnosti světla a stínu.

Film byl přijat příznivě, i když někteří kritici v něm hledali cosi navíc, co tam však obsaženo nebylo. Většina film pochopila plně pacifisticky, jako varování před válkou, jako výzvu k zastavení zbrojení, jako varování pro celé lidstvo. Někdo to však vztáhl pouze na Ameriku a chybu viděl v tom, že ten, který přišel spasit Zemi je Američan, hledali v tom analogii s křesťanstvím a mimozemšťana také srovnávali s Prométheem.

Robert Vise natočil mnoho filmů z různých oblastí. Není žánrově vyhraněn a z jeho dalších děl můžeme jmenovat například Kmen Andromeda a West Side Story.

Na několika letištních řídících věžích i na vojenských sledovacích stanicích zachytili operátoři na obrazovkách radarů letící objekt. Pohyboval se tak velkou rychlostí, jakou se nemohlo pohybovat žádné pozemské letadlo. Zavládlo napětí, protože nikdo nevěděl, není-li to náhodou raketa druhé strany. Když však se za bílého dne objevil nad ulicemi Washingtonu mohutný létající talíř, všichni pochopili, že jde o něco vážného, o kontakt s mimozemšťany. Létající talíř vyvolal paniku na ulicích, lidé se s křikem rozbíhali. Talíř chvíli kroužil, pak začal pomaluklesat na veliký trávník.

To už ale začaly se zlověstným houkáním přijíždět policejní sbory a armáda. Za malou chvíli po přistání byl talíř obklopen hradbou tanků a velkými oddíly vojáků. Všichni napjatě čekali, co se teď stane. Z trupu lodi se vysunul pomalu šikmý chodník, otevřel se otvor. Lidé strnuli v očekávání. Z nitra lodi pomalu vystoupil mimozemšťan v leskle kombinéze a zastavil se. Rozhlédl se po přítomných a pak se perfektní angličtinou zeptal, kde je tu velitel. Když mu náčelník pohotovostních sborů odpověděl, vydal se k němu sledován přes mířidla všech zbraní vytřeštěnýma očima vojáků. Když už se mimozemšťan blížil k veliteli, sáhl do záhybu kombinézy a vyndal podivný válcovitý předmět s anténkami. Jeden voják už nevydržel napětí a v domnění, že mimozemšťan má zbraň, vystřelil. Návštěvník se zapotácel a upadl. V tom okamžiku pomalu vyšel z lodi ohromný robot. Hledí na přilbě se mu zvedlo a z pod něho vylítl oslnivý paprsek. Zasáhl zbraň v útočníkově ruce. Ta zazářila a zmizela. Podobným způsobem zmizelo ještě několik tanků a děl, jejichž obsluhe s hrůzou prchala. Pak teprve, když demonstroval svou sílu, mimozemšťan robota Gorota zastaví. To už ale dorazil zástupce vlády USA a jménem prezidenta se hluboce omlouvá za politováníhodný omyl. Mimozemšťan je se vší opatrností naložen do sanitky a odvezen do nemocnice.

V nemocnici je pochopitelně přísně hlídán a i když za ním někdo přichází, je podrobován kontrole. Právě jej přichází navštívit vicepresident, aby zjistil důvod jeho návštěvy na Zemi. Když za malou chvíli jde sestra pacienta kontrolovat, zjistí s hrůzou že zmizel mimozemšťan i vicepresident. Všude je vyhlášen poplach a snad všichni policisté jsou nasazeni na hledání mimozemšťana. Kolem jeho lodi vyrůstá ohrada, která je vedne v noci hlídána ozbrojenými vojáky.

Mimozemšťan Klatu jde v elegantním vicepresidentově obleku po ulici, když se zastaví u domu, v němž je pokoj k pronajmutí. V domě bydlí jeho majitel s rodinou, s malým chlapcem Johnym, svou sestrou Mary, za kterou dochází její nápadník Jerry. Všichni se představí, Klatu také, vymyslí si samozřejmě jiná jména. Chlapci se Klatu hned zalíbí a hned mu

začne líčit, jak zrovna teď mluvili v televizi o tom, že mimozemšťan uprchl. Druhý den ráno by chtěla Mary s Jerrym jít v ale musí hlídat Johnyho. Klatu se tedy nabídne, že chlapce pohlídá. Jdou se spolu projít do města, prohlížejí si muzea, velká umělecká díla a obdivují architekturu města. Potom se Klatu ptá, kdo to tu všechno řídí. Johny odpovídá, že president. Pak se ptá na nejchytřejšího člověka ve městě a Johny zavede Klatua k domu profesora Higginse. Profesor není doma. Klatu, mající velikou sílu, si odevře zamčené dveře a vstoupí do profesorovy pracovny. Pohlédne na velikou tabuly popsanou složitými vzorci a formulemi. S úsměvem ve tváři vezme křídu a tu a tam něco opraví. Vtom se vrací do domu profesorova žena. Začíná láteřit a Klatua vyhazuje a vyhrožuje zavoláním policie. Klatu odchází a ještě na odchodu upozorňuje profesorovu ženu, aby nemazala co napsal, že to pan profesor bude potřebovat a dává ji svou adresu. Večer, když se už všichni sejdou doma a hovoří o zprávách o marném hledání mimozemšťana, přijíždí k domu FBI. Ptají se na Klatua a odvádějí ho pryč. Auto pak zastavuje před profesorovým domem. Když se profesor dozvídá, že poznámky k jeho několikaměsíční práci psal skutečně Klatu, propouští muže od FBI, kteří mu Klatua přivezli a uzavírá se s ním ve své pracovně. Ptá se mimozemšťana na cíl jeho mise na Zemi.

"Už dlouho pozorujeme vaši planetu. Víme, jak rádi tu válčíte, jak rádi usmrcujete své bližní. Dokud jste se vraždili a ničili všechno jen tedy, na své planetě, nepletli jsme se do toho. Ale teď, po vašem vynálezu atomových zbraní a cest do kosmu, rozhodli jsme se zakročit, protože nehodláme připustit invazi vašeho militarismu do kosmu. Byl jsem tedy vyslán naším svazem planet, abych vám předal ultimatum. Buď se rozhodnete k okamžitému a úplnému odzbrojení, nebo zničíme celou planetu!"

Profesor dlouho mlčel a potom se zeptal stísněným hlasem: "Copak existuje taková síla?"

"Ano, existuje!"

Potom se oba dohodli, že profesor svolá nejlepší vědce, umělce a odborníky ze všech oblastí a Klatu jim znovu přednese své poselství. Než se tak stane, byla by dobrá malá a neškodná demostrace síly. Klatu slíbil, že to zařídí.

Když se Klatu vrátil domů, malý Johny se hned vyptával,kde byl. Klatu jej odbyl, že mu všechno řekne zítra a teď jde spát. Pak se podíval na vláčky a slíbil chlapci, že mu zítra ukáže jiné hračky, vláčky bez kol. Johnymu to začalo vrtat hlavou, jak můžou vláčky jezdit bez kol a vydal se za Klatuem, aby si to nechal vysvětlit hned. Spatřil ho, jak tiše schází se schodů a ven z domu. Pomalu se vydal nocí za ním.

Klatu došel až k ohradě kolem svého stroje, aniž si všiml, že ho hoch sleduje. U vchodu však opět stála hlídka. Klatu obešel ohradu a okénkem začalblikat baterkou, kterou si předtím půjčil od Johnyho, na ohradu před robota signály. Robot, do té doby stojící nehnutě a hlídající loď,se pomalu otočil a přijal rozkaz. Přistoupil k hlídajícím vojákům a uspal je paprskem. Cesta byla volná. Klatu vběhl do lodi. Chlapec úžasem zapomněl zavřít ústa. Pak se sebral a pádil domů. Tam hned začal sestře a Mary a Jerrymu vyprávět, že Klatu je ten mimozemšťan a že ho sledoval a proto má tak mokré boty. Oba mu nejdříve vysvětlovali, že je to nesmysl, pak se však šel Jerry podívat nahoru do ložnice a zjistil, že je prázdná. Na podlaze našel jen diamant, zakutálený pod postel. Když jej ukazoval dole, pochlubil se Johny, že také takový od Klatua dostal za lístky do kina, když Klatu chtěl jít s Johnym do kina, tak Johny koupil lístky za své dva dolary a od Klatua zato dostal diamant.

Druhý den ráno se hned Jerry vydal s diamanty ke klenotnikovi. Obešel jich asi šest a všude mu řekli, že takové diamanty prostě na Zemi neexistují a nabízeli za ně horentní sumy. Teď teprve Jerry uvěřil, že Johny mluvil pravdu. Mezitím Klatu vyhledal v práci Mary a chtěl ji říci něco důležitého. Když vstoupili do výtahu, aby jeli spolu na oběd, výtah se náhle zastavil a všude zhaslo světlo. Mary začala mačkat tlačítka, ale Klatu jí řekl, že je to zbytečné, že teď nepůjde nikde proud přesně půl hodiny, a vyprávěl jí o sobě a svém poslání.

Tou dobou na všech místech na Zemi, ve všech městech, se zastavila doprava, všude zhaslo světlo, všechny stroje se zastavily. Ve Washingtonu, Londýně , Dílí, Pekingu, Moskvě.

Motoristé marně stertovali svá auta, rozjeté vlaky pozvolna zastavovaly na volných tratích. Lidem se v očích pomalu začal objevovat strach. Po uplynutí třiceti minut, které profesor Higgins strávil u okna, kde se výborně bavil, se všechno zase rozeběhlo. Policie zuřila. Všichni hledali opovážlivého mimozemšťana. Mary se hned vydala k telefonu a shaněla Jerryho. Našla ho v jeho kanceláři. Jerry začal vykřikovat, že teď se konečně stane slavný, že Klatuovy ukáže, že všem ukáže a Mary si pak ráda vezme muže, o němžbudou psát noviny celého světa. Mary jej zapřísahala, že nesmí dělat nic, musí nechat Klatua jednat, protože odzbrojení je správné. Jerry vykřikoval, že si Země nenechá diktovat podmínky od nějakého kosmického vendráka, zvedl telefon a hlasil generálovi adresu, na které může Klatua najít. Mary skočila do taxíku a pospíchala domů. Tam naložila Klatua a sotva taxík zmizel za rohem, zastavovaly u domu armádní vozy. Generál měl všude po městě rozestaveny hlídky a věděl o každém pohybu taxíku. Když Klatu zjistil, že je sledují, svěřil se Mary:

"O sebe se nebojím, ale bojím se o Vás. Až zemřu, nevím, jakou škodu může napáchat robot, když se vymkne kontrole. Mohl by mne pomstít a zničit celou planetu. Prostředky k tomu má. Slibte mi, že kdyby se se mnou něco stalo, půjdete tam a řeknete robotovi tři slova. Nesmíte je zapomenout. Ve vašich rukou bude osud Země!" Když se Mary ta tři slova naučila, byly již za taxíkem nalepeny vojenské vozy. Taxík vjel do slepé uličky. Klatu otevřel dvířka a vyskočil. Stačil uběhnout sotva několi kroků, když ho dlouhá dávka ze samopalu srazila na dlažbu. Seběhli se lidé. Mary pomalu přistoupila, pohlédla na mrtvého a oči se jí zalily slzami. Pak se pomalu otočila a vydala se k lodi.

Robot, který byl zalit superpevným plastem, aby se nemohl hýbat, se probudil k životu. Pomalu začal kolem sebe tvořit silová pole a nezničitelný, superpevný plast pomalu mizel. Pak se zvedlo hledí. Vojáci se stačili otočit, ale to je již zasáhl světelný paprsek. Tentokrát nezmizely jen zbraně, ale i vojáci. Gorot začal mstít smrt svého pána. Mary dlouho nemohla sebrat odvahu přistoupit k robotovi. Ale

robot ji už spatřil a začal pomalu zvedat hledí, aby mohl vyslat smrtící paprsek. S posledním vypětím sil pronesla Mary tři slova, která ji naučil Klatu. Hledí se zase spustilo. Gorot uchopil zmítající se Mary a odnesl ji do lodi. Pak se vydal do města.

Generál ve svém štábu hodnotil právě akci. Sdělával důstojníkům, že je národním zájmem dostat mimozemšťana živého. Kdyby to však nešlo, tak alespoň mrtvého. Pak mu pobočník oznámil, že Klatu byl zastřelen a převezen do márnice. Generál pokrčil rameny a odešel.

Gorot došel ke stěně márnice, roztavil zeď, vzal Klatua do náruče a odešel s ním k lodi. V korábu jej položil na pohovku oživovacího přístroje. Po chvíli Klatu otevřel oči. Mary žasla, jak je možné, že jsou mimozemšťané i pány nad životem a smrtí? Klatu ji vysvětlil, že pánem nad životem a smrtí je jedině bůh, oni oni nevědí, kdy zemřou. Umí jen spravovat poškozená těla.

Venku kolem létajícího talíře se scházeli vědci a čelní světoví představitelé, které svolal profesor Higgins. Plukovník, který právě přijel, oznamoval, že se shromáždění musí rozpustit, i když na něj má Higgins povolení, protože Klatu byl před několika hodinami zastřelen.

Vtom se otevřel vchod do létajícího talíře a vyšel ven robot. Pomalu zvedl hledí a přehlížel celé shromáždění. Potom vyšla Mary a za ní pomalu, ještě s obvazem, Klatu. Všichni zmlkli.

"Přiletěl jsem k Vám, proto, že už dlouho vás pozorujeme. Teď, když jste dosáhli tak vysokého stupně rozvoje techniky, že ovládáte atomovou energii, mohli byste se stát nebezpečným. A tak, abychom zabránili vaší invazi do vesmíru, vašim snahám o ovládnutí kosmu, jsem tu. Žádáme, abyste se rozhodli pro všeobecné odzbrojení, abyste zrušili armádu. Ano, slyším vaše námitky - copak u vás nemáte armádu! Ne. Neměme. Ani pořádkové sbory. Pořádek udržují roboti. Jim jsme svěřili funkci hlídačů práva a spravedlnosti. Oni řeší otázky morálky, protože jsou neomylní a neovlivnitelní. A tresty, tresty jsou tak vysoké, že jsou nepřijatelné. U nás máme jediný trest za porušování morálky a práva, smrt. A v otázkách morálky mají nad námi roboti absolutní moc. Jinak

samozřejmě ne. A proto jsem tady s ultimatem. Buď nepřistoupíte na náš požadavek celosvětového odzbrojení, nebo bude vaše planeta zničena. Sami jste viděli, co dokážeme. Musíte se rozhodnout. Odzbrojení nebo zkázu. Nemáte na vybranou. Buď mír, nebo smrt. A nemáte moc času na rozmyšlenou."

Klatu se otočil, vešel do lodi. Mary sebehla dolů, k lidem. Robot spustil hledí. Otvor se pomalu uzavřel, talíř se vznesl a prudce nabral výšku až zmizel v obloze. Dole zůstali stát ohromení lidé a v hlavě jim vířily myšlenky. Mír, nebo smrt! Tak, lidé, co si vyberete?

-ST-

2. ÚNOR - DEN SF

U příležitosti 1. výročí získání dávno ztracené a opět knihovnu obohacující knihy Cliforda Simaka Když ještě žili lidé, vyhlašuje C.A.P. & company KSPVTU 2. únor za den SF, který se tak plnoprávně zařazuje mezi ostatní svátky společnosti.

PŘEDSEDA KKČSFK V REDAKCI SR

V nedávné době navštívil naši redakci vzácný host, předseda Koordinační komise Československých sf klubů Zdeněk Rampas. Se zájmem si prohlédl celý první ročník časopisu. V následující diskusi se hovořilo o současném stavu a dalších možnostech rozvoje SF hnutí u nás. /foto viz příloha/.

SVĚTELNÉ ROKY - Kurýr hvězdných poselství. Časopis pro fantastiku, SF a záhady. Vydavá Scifia of C.A.P. & company, KSPVTU v nakladatelství Bellatrix. Příspěvky posílejte na adresu nakladatelství. Nevyžádané rukopisy se nevracejí. Objednávky vyřizuje výhradně nakladatelství Bellatrix. Náklad 4 výtisky. Číslo bylo dáno do tisku 25. dubna 1984. Vyšlo v únoru 1984.
Veškerá autorská práva vyhrazena. Pořizování kopií přísně zakázáno. Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce, autorů a s přesným udáním pramenů.

© STARKNEST 1984

SVETELNÉ
ROKY

HURRÁÁ!, UŽ SE BLÍŽÍ!!
VYHLÍŽÍ NOVÉ ČÍSLO SVĚ-TELNÝCH ROKŮ